

МАКУЛДАШЫЛДЫ

Кудургу айыл аймагынын
айыл өкмөт башчысы

Р.Д. Сарымсаков

«   »   2022-жыл

БЕКТЕМИН

Түп райондук билим берүү
бөлүмүнүн башчысы

С.Н. Абдылдаев

«16» ноябрь 2022-жыл

Ысык-Көл облустук соттук башкармасы
2022 12 декабрь
Юридикалык жана соттук каттоодон
№ 0058342 ч.бөлүк
Алгачкы катталган күнү
2022 12 декабрь
Управление юстиции Исык-Кульской области
Производство государственной регистрации
12 декабрь 2022
Юридическое лицо
Свидетельство № 0058342

Шаршеке Султанов атындагы жалпы орто билим берүү мектебинин УСТАВЫ

имени Шаршеке Султанова» сокращенное – У-е «С.о.ш. им. Шаршеке Султанова»
1.7 Жалпы орто билим берүүчү мектебинин юридикалык дареги:
Кыргыз Республикасы, Ысык – Көл облусу, Түп району, Гагарин көчөсү, 30

1.8. Жалпы орто билим берүүчү мектеби үзгүлтүксүз билим берүү системасынын негизги бөлүгү болуп саналып, мамлекет тарабынан кепилдик берилген милдеттүү жана акысыз жалпы башталгыч жана жалпы негизги билим алууну, ошондой эле акысыз жалпы орто билим алуу боюнча Кыргыз Республикасынын жарандарынын укугун ишке ашыруу үчүн шарттарды түзөт.

1.9. Жалпы орто билим берүүчү мектебинин иши төмөнкү принциптерге негизделет:

- бардык жарандардын сапаттуу билим алуу укуктарынын тендиги;
- гумандуулук жана жалпы адамзаттын баалуулуктарынын артыкчылыгы;
- жарандуулук жана патриоттук;
- билим берүү процессинин ырааттуулугу жана үзгүлтүксүздүгү;
- окутуунун динден тышкары мүнөзү;
- академиялык эркиндик жана ак ниеттик;
- жоопкерчилик жана натыйжалуулук.

1.10. Жалпы орто билим берүүчү мектебинин негизги максаттары мамлекеттик билим берүү стандарттарын аткаруунун жана турмуштук компетенцияларына жетишүүнүн негизинде окуучулардын инсандык жалпы маданиятын калыптандыруу, кесиптик билим берүү программаларын аң-сезимдүүлүк менен тандоо жана андан ары өздөштүрүү үчүн негиз түзүү, жарандуулукка тарбиялоо, адамдын укуктары менен эркиндигин урматтоо, толеранттуу болуу, Мекенин, үй-бүлөсүн жана курчап турган айлана-чөйрөнү, эмгекти сыйлоо, сергек жашоо адаттарын калыптандыруу эсептелинет.

1.11. Жалпы орто билим берүүчү мектеби адамдын, коомдун, мамлекеттин кызыкчылыктары үчүн окуучуларды окутууну жана тарбиялоону жүргүзүп, инсандын ден-соолугун сактоону камсыздаган жана ар тараптан өнүгүүсүнө, анын ичинде өз алдынча жана кошумча билим алуу зарылчылыгын канааттандыруу боюнча дагы ылайыктуу шарттарды түзөт.

1.12. Жалпы орто билим берүүчү мектеби мамлекеттик билим берүү стандарттарына ылайык жалпы башталгыч, жалпы негизги билим жана жалпы орто билим берүүнүн сапаты, билим берүү жана тарбиялоо процессин уюштурууда окуучулардын жашына жараша психологиялык жана физиологиялык өзгөчөлүктөрүнө, шыктуулуктарына жана жөндөмдөрүнө колдонулуучу тариздердин, усулдардын жана каражаттардын шайкештиги, алардын өмүрлөрүн жана ден соолуктарын коргоо талаптары, маалыматтык коопсуздукту камсыздоо боюнча Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында аныкталган тартипте жооп берет.

1.13. Жалпы орто билим берүүчү мектебинде - жалпы башталгыч, жалпы негизги билим берүү жана жалпы орто билим берүү күндүзгү окутуу таризде жүзөгө ашырылат.

Шаршеке Султанов атындагы жалпы орто билим берүү мектебинин Уставы Кыргыз Республикасынын билим берүү жөнүндө Мыйзамынын 10- беренеси, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 12-сентябрындагы №541- Токтому менен бекитилип, редакцияланган Жалпы билим берүү жөнүндө типтүү Жобонун негизинде түзүлгөн.

Мазмуну:

1. Жалпы жоболор
2. Жалпы билим берүү уюмунун ишин уюштуруу
3. Билим берүү процесси
4. Билим берүү процессинин катышуучулары
5. Жалпы билим берүү уюмун башкаруу
6. Мүлк жана материалдык-финансылык каражаттар
7. Эл аралык кызматташтык
8. Жалпы билим берүү уюмун жоюу жана өзгөртүп уюштуруу

Жалпы жоболор

- 1.1 Шаршеке Султанов атындагы жалпы орто билим берүү мектеби (мындан ары жалпы орто билим берүүчү мектеби) жалпы башталгыч, жалпы негизги жана жалпы орто билим берүү программаларын кеңири окутуп, ишке ашырып, тиешелүү документтерди берген мекеме болуп саналат.
- 1.2 Жалпы орто билим берүүчү мектебинин уюмдаштуруучусу болуп Түп райондук билим берүү бөлүмү эсептелет.
Уюмдаштуруучу документтери болуп:
  - а) жалпы орто билим берүүчү мектебинин Уставы;
  - б) мекеменин имаратыныкчам (оперативдүү) башкарууга берүү келишими эсептелет.
- 1.3 Жалпы орто билим берүүчү мектебинин уюштуруучу-укуктук формасы-мекеме болуп саналат
- 1.4 Жалпы орто билим берүүчү мектеби өзүнүн ишмердүүлүгүндө Кыргыз Республикасынын билим берүү жаатына тиешелүү мыйзамдары жана башка ченем-укуктук актылар, Кыргыз Республикасынын билим берүү жана илим министрлигинин, райондук билим берүү бөлүмүнүн токтомдору, буйруктары, тескемелери жана башка көрсөтмөлөрүн жана ушул Уставды жетекчиликке алып иш алып барат.
- 1.5 Жалпы орто билим берүүчү мектеби чектелбеген мөөнөткө түзүлүп, Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында аныкталган тартипте мамлекеттик каттоодон өтөт.
- 1.6 Жалпы орто билим берүүчү мектебинин **фирмалык мамлекеттик тилдеги** аталышы: «Шаршеке Султанов атындагы жалпы орто билим берүү мектеби» - мекемеси, кыскартылганда «Шаршеке Султанов а.ж.о.б.б.м» мекемеси .
Расмий (официалдуу) тилинде – Учреждение «Средняя общеобразовательная школа

1.14. куучулардын физиологиялык жана психологиялык акыбалдарына байланыштуу жалпы билим берүү программалары үй-бүлөлүк жана жекече билим алуу тариздеринде өздөштүрүлүшү мүмкүн.

1.15. Жалпы орто билим берүүчү мектебинин бардык баскычтарында негизги жалпы билим берүү программаларын ийгиликтүү өздөштүргөн окуучулар өз алдынча билим алуу таризин - экстернатты - колдоно алышат.

1.16. Жалпы орто билим берүүчү мектебинде- үй-бүлөлүк, жекече, билим алуу, экстернат же ар кандай тариздердин айкалышкан түрүндөгү жалпы билим берүү программаларынын өздөштүрүү шарты жана тартиби Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында аныкталган тартипте, окуучулардын ата-энелери (мыйзамдуу өкүлдөрү) менен түзүлгөн келишимге ылайык жүзөгө ашырылат.

1.17. Билим алуунун бардык тариздеринде конкреттүү негизги жалпы билим берүү программасынын чегинде бирдиктүү мамлекеттик билим берүү стандартына ылайык жүргүзүлөт.

2. Жалпы билим берүү уюмунун ишин уюштуруу

2.1. Жалпы орто билим берүүчү мектебиюридикалык жак катары уставы, эсептөө жана башка счеттору, мамлекеттик жана расмий тилдеринде почталык дареги жазылган мөөрү, бурч-мөөрү (штампы) жана бланктары, бекитилип берилген мүлкү бар уюм болот.

2.2. Жалпы орто билим берүүчү мектеби Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында аныкталган тартипте мамлекеттик аттестациядан (аккредитациядан) өтөт.

2.3. Жалпы орто билим берүүчү мектеби уюмдаштыруучунун же ал ыйгарым укук берген органдын макулдугу боюнча юридикалык жак же филиал статусу бар түзүмдүк бөлүмдөрүн түзүп, аларды өз алдынча мүлк менен камсыздайт. Түзүмдүк бөлүмдөр өзүнүн түзүмдүк бөлүмдөрүн ачууга укуксуз.

Юридикалык жак же филиал статусун алган түзүмдүк бөлүмдөр Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында белгиленген тартипте мамлекеттик каттоодон өтүшөт.

Жалпы билим берүү уюмунун түзүмдүк бөлүмдөрүнүн мамлекеттик аттестациясы (аккредитациясы) Кыргыз Республикасынын тийиштүү мыйзамдарынын негизинде өткөрүлөт.

Берилген ишеним каттын негизинде иш алып барган түзүмдүк бөлүмдөрдүн жетекчилеринин дайындалышы райондук билим берүү бөлүмү менен макулдашуу негизинде мектептин директору тарабынан жүргүзүлөт.

2.4. Жалпы орто билим берүүчү мектеби Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык жана келишимдин негизинде кесиптик уюмдарын жана бирикмелерин (педагогикалык ассоциацияларды, союздарды, окутуу-усулдук бирикмелерди ж.б. кеңештерди жана уюмдарды) түзүүгө жана (же) алардын иштерине катышууга укуктуу.

2.5. Жалпы билим берүү уюму билим берүү процессинин катышуучулары жөнүндө жеке мүнөздөгү маалыматтардын купуялуулук режимин сактоого жоопкерчилик тартат.

Жеке мүнөздөгү маалыматтарды топтоо окуучулардын коопсуздугун камсыздоо максатында жалпы билим берүү уюмдарында ички колдонуу үчүн гана жүргүзүлөт.

Кызматтык абалына байланыштуу жеке маалыматтарга ээ болгон жалпы билим берүү уюмдарынын кызматкерлери билим берүү процессинин катышуучулары жөнүндө жеке маалыматтардын купуялуулук режимин сактоого жоопкерчилик тартышат.

Жеке мүнөздөгү маалыматтарды топтоо жеке мүнөздөгү маалымат жөнүндө мыйзамдарга ылайык ишке ашырылат.

2.6. Жалпы орто билим берүүчү мектебинде окуучулардын акысыз медициналык тейлөөсүн саламаттыкты сактоо органдары тарабынан жалпы билим берүү уюмуна атайын бекитилген медициналык кызматкер жүргүзөт. Жалпы орто билим берүүчү мектебинин администрациясы менен бирдикте медициналык кызматкер да алдын-ала дарылоо иш-чараларын жүргүзүү, окуучулардын санитардык-тазалык ченемдери, тамактанууларынын сапаты жана режими боюнча жооп тартат. Медициналык кызматкердин иш жүргүзүшү үчүн Жалпы орто билим берүүчү мектебинде атайын бөлмө каралат, ошондой эле медициналык кызматкердин билдирмеси боюнча билим берүүнү мамлекеттик башкаруунун тийиштүү региондук органы, Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары алдын алуу дарылоо каражаттары менен камсыздайт.

2.7. Жалпы орто билим берүүчү мектебинде окуучулардын тамактануусун уюштуруу Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында аныкталган тартипте жүргүзүлөт жана ата-энелердин көмөгү каралышы мүмкүн.

2.8. Жалпы орто билим берүүчү мектебинде класстардын саны жарандардын тапшырган арыздарына жана санитардык-тазалык эрежелери менен класстардын толукталышынын чектүү ченемдердин негизинде жалпы билим берүү процессин жүргүзүү үчүн түзүлгөн шарттарга байланыштуу болот.

2.9. Жалпы орто билим берүүчү мектебинде класс-комплекттеринин толукталышынын чектүү ченеми Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык аныкталат.

2.10. Жалпы орто билим берүүчү мектеби окуучулардын ата-энелеринин (мыйзамдуу өкүлдөрүнүн) суранычтары боюнча Кыргыз Республикасынын тийиштүү ченемдик укуктук актысынын негизинде акы төлөнүүчү узартылган топторду ачууга укуктуу.

2.11. Жалпы орто билим берүүчү мектебинде балдардын психикалык жана физиологиялык деңгээлинин окууга толук даяр эместигин жоюу максатында алардын ата-энелеринин (мыйзамдуу өкүлдөрүнүн) суранычтарын эске алып, уюмдаштыруучунун макулдугу менен Кыргыз Республикасынын тийиштүү мыйзамдарынын негизинде компенсациялуу окутуу класстары ачылышы мүмкүн.

2.12. Жалпы орто билим берүүчү мектебинде уюмдаштыруучунун макулдугу боюнча Кыргыз Республикасынын тийиштүү мыйзамдарынын негизинде акыл-эсинде жана дене түзүлүшүндө кынтыгы бар окуучулар үчүн атайын (коррекциялоочу) класстары ачылышы мүмкүн.

Окуучуларды атайын (коррекциялоочу) класстарга которуу (жиберүү) алардын ата-энелеринин (мыйзамдуу өкүлдөрүнүн) макулдугу менен психологиялык-медициналык-педагогикалык консультациянын корутундусу боюнча райондук билим берүү бөлүмү тарабынан Кыргыз Республикасынын тийиштүү мыйзамына ылайык жүргүзүлөт.

3. Билим берүү процесси

3.1. Жалпы орто билим берүүчү мектеби билим берүү процессин негизги жалпы билим берүү программаларынын деңгээлдерине ылайык мектептик билим берүүнүн үч баскычында жүргүзөт:

- жалпы башталгыч билим берүү 1-4 класс;
- жалпы негизги билим берүү 5-9 (1-9) класс;
- жалпы орто билим берүү 10-11 класстар (10-11 класс)

Окутуу эртең менен 8.00 дөн кечки 18.30 га чейин 2 нөөмөттө тийешелүү тартипте атайын түзүлүп, бекитилген жадыбалдын негизинде жүргүзүлөт.

3.2. Жалпы билим берүү уюмуна 6-7 жашка толгон балдар кабыл алынат, ар бир класста окутуунун узактыгы бир окуу жылынан кем эмес.

3.3. Башталгыч жалпы билим берүүнүн милдеттери болуп окуучуларды окутуу, тарбиялоо жана өнүктүрүү, алардын окуудагы, жазуудагы жана саноодогу жалпы билүүлөрү менен жөндөмдөрүн, логикалык ой жүгүртүү элементтерин жана таанып-билүү ишин, өз алдынча билим алуунун жана өзүн-өзү уюштуруунун жөнөкөй ыкмаларын, жүрүм-турум жана сүйлөөнүн маданиятын, өздүк тазалыгынын негиздерин жана жашоонун сергек адаттарын өздөштүрүү эсептелет.

Жалпы башталгыч билим берүү негизги жалпы билим алуу үчүн база болуп саналат.

3.4. Жалпы орто билим берүүчү мектебинде - Жалпы негизги билим берүүнүн милдеттери болуп окуучуларды инсан катары тарбиялоо, түзүү жана калыптандыруу үчүн социалдык жактан өзүн-өзү аныктоого, өз алдынча иш тажрыйбасын өздөштүрүүгө жана өзүн-өзү көзөмөлдөөгө багытталган шыктарын жана компетенцияларын өнүктүрүү эсептелет.

3.5. Жалпы орто билим берүү жалпы билим берүүнүн аяктоочу этабы болуп, окуучулардын туруктуу компетенцияларын жана чыгармачылык шыктарын өнүктүрөт, ошондой эле дифференцияланган окутуунун жана кесипти же эмгектенүүнү аң-сезимдүү тандоо үчүн даярдоонун негизинде өз алдынча окуу көнүгүүлөрүн калыптандырууну камсыздайт.

Жалпы орто билим берүүчү мектеби Кыргыз Республикасынын тийиштүү мыйзамы аныктаган экстернат таризинен тышкары тездетилген окутуу программалары боюнча жалпы орто билим берүүгө жол берилбейт.

Жалпы орто билим берүүчү мектебинде тийиштүү шарттар болсо окуучулардын жана алардын ата-энелеринин (мыйзамдуу өкүлдөрүнүн) суранычтарына ылайык ар кандай окутуу профилдерин жана багыттарын киргизүү мүмкүн.

3.6. Жалпы орто билим берүүчү мектебинде жалпы орто билим берүүнүн мазмуну мамлекеттик билим берүү стандарттарынын жана негизги жалпы билим берүү программаларынын негизинде аныкталып ишке ашырат. Жалпы орто билим берүүчү мектеби мамлекеттик билим берүү стандарттарына ылайык өз алдынча иштеп чыккан модифицияланган жалпы билим берүү программаларынын экспертизасын педагогикалык

багытта иштеген илимий-изилдөө институтуна өткөрүп, андан ары педагогикалык изилдөө иштерин жүргүзүүгө укуктуу.

3.7. Жалпы орто билим берүүчү мектеби жалпы предметтер боюнча окутууну кыргыз жана орус тилдеринде жүргүзөт. Окутуу Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги бекиткен Базистик окуу планына ылайык жүргүзүлөт.

3.8. Жалпы орто билим берүүчү мектебинин тийиштүү шарттары (педагогикалык кадрлар, окутуу-усулдук каражаттар, материалдык-техникалык жабдуулар ж.б.) болсо Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык, негизги жалпы билим берүү программаларынан тышкары да кошумча билим берүү программаларын ишке ашыра алат жана кошумча билим берүү кызматын (келишимдин негизинде) көрсөтө алат.

3.9. Кошумча билим берүү программалары жана кошумча билим берүү кызматы окуучулардын жана ата-энелеринин (мыйзамдуу өкүлдөрүнүн) макулдуктары менен тийиштүү шарттар түзүлсө өткөрүлөт.

3.10. Жалпы орто билим берүүчү мектеби Кыргыз Республикасынын тийиштүү ченемдик укуктук актыны жетекчиликке алып, баа коюу системасын, окутуунун жана тарбиялоонун тариздерин, ыкмаларын жана усулдарын, ошондой эле окуучулардын которуу сынактарынын мезгилдүүлүгүн жана тариздерин тандоого укуктуу.

3.11. Жалпы орто билим берүүчү мектебинде Базистик окуу планынын негизинде иштелип чыккан иш окуу планы боюнча билим берүү процесси өткөрүлөт. Окуучулардын окуу жүктөмү чектелген жүктөмдүн ченеминен ашпайт жана Базистик окуу планынын окуу сабактарын окутууга бөлүнгөн сааттарынын санынан төмөн болбойт.

Башталгыч мектеп, негизги жана орто мектеп класстары үчүн аптада беш күндүк иш режими райондук билим берүү бөлүмү менен макулдашылып, белгиленет.

3.12. Жалпы орто билим берүүчү мектебинде окуу жылы 1 - сентябрдан башталат.

Мектепте билим берүүнүн I-II-III-баскычтарында окуу жылынын созулушу, мамлекеттик жыйынтыктоо аттестациясынын мөөнөттөрүн эсептебегенде, 34 аптадан кем эмес, ал эми биринчи класста - 33 аптаны түзөт.

Окуу жылынын ичинде каникулдардын созулушу 30 календардык күндөн кем эмес, жайында 14 календардык күндөн кем эместе түзөт. Биринчи класстын окуучуларына окуу жылынын ичинде кошумча бир апталык каникулдар берилет.

Жалпы орто билим берүүчү мектебинде биринчи классында сабактын созулушу 40 минутаны, ал эми экинчиден он биринчи класстарга чейин 45 минутаны түзөт.

Жалпы орто билим берүүчү мектеби жылдык (календардык) окутуу жүгүртмөсүн райондук билим берүү бөлүмү менен макулдашып, бекитет.

3.13. Жалпы орто билим берүүчү мектебинин - Жалпы орто билим берүүнүн сапатынын кепилдигинин негизги таризи болуп жаңы типтеги жалпы билим берүү уюмдарынын аныкталган тартипте беш жылда бир жолу өткөрүлүүчү мамлекеттик аттестациясы (аккредитациясы) эсептелинет.

4. Билим берүү процессинин катышуучулары

4.1. Жалпы орто билим берүүчү мектебинин окуу процессинин катышуучулары болуп окуучулар, педагогикалык кызматкерлер (мындан ары - мугалимдер) жана окуучулардын ата-энелери (мыйзамдуу өкүлдөрү) эсептелинет.

4.2. Жалпы орто билим берүүчү мектебине бекитилген аймакта жашаган окуу жашындагы балдардын жана өспүрүмдөрдүн бардыгы арыздарынын жана аныкталган үлгүдөгү медициналык маалымкаттарынын негиздеринде мектепте билим берүүнүн бардык баскычтарына кабыл алуулары сыноосуз, акчалай жана башка төлөмдөрсүз өткөрүлөт.

4.3. Жалпы орто билим берүүчү мектебинде сабактарды тереңдетип окутуучу класстарга кирүүчүлөр арыздарынын негизинде тестирлөө таризинде кабыл алынат. Жалпы орто билим берүүчү мектеби тарабынан иштелип чыккан жана билим берүүнү мамлекеттик башкаруунун тийиштүү региондук органы менен макулдашылган тестирлөөнүн шарттары окууга кирүүчүлөрдүн даярдык деңгээлдерин аныктоого жана ушул типтеги жалпы билим берүү уюмунда тереңдетилген деңгээлдеги жалпы билим берүү программаларын өздөштүрө алган даярдыгы барларды тандай алууга багытталат.

4.4. Жалпы орто билим берүүчү мектеби кабыл алып жатканда окуучуларды жана алардын ата-энелерин (мыйзамдуу өкүлдөрүн) ушул устав жана окуу процессин жөнгө салуучу башка да тийешелүү документтер менен тааныштырат.

4.5. Жалпы орто билим берүүчү мектебинде-Окуучулардын жана ата-энелердин (мыйзамдуу өкүлдөрдүн) укуктары менен милдеттери төмөнкүчө аныкталат.

Окуучулар төмөнкүлөргө укуктуу:

- жалпы билим берүү уюмун ар кайсы этабына окууга кирүүгө жана билим алуунун таризин тандоого;
- мамлекеттик билим берүү стандарттарынын деңгээлинде милдеттүү жана акысыз жалпы башталгыч, жалпы негизги жана акысыз жалпы орто билим алууга;
- кошумча билим берүү кызматын, анын ичинде акы төлөнүүчү да таризде алууга;
- жалпы билим берүү уюмунун китепканасынын, маданияттык-спорттук жана өндүрүштүк базасын пайдаланууга;
- Кыргыз Республикасынын министрлер кабинети, Билим берүү жана илим министрлиги жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары аныкташкан тартиптер боюнча бекер тамактанууга жана медициналык тейлөөгө, жүргүнчү автотранспортто жүрүүнүн жеңилдиктерин пайдаланууга;
- уставда жана мектептин башка жоболорунда аныкталган таризде жалпы билим берүү уюмун башкарууга катышууга;
- балдар уюмунун ишин уюштурууга жана ага катышууга;
- инсандык кадыр-баркты урматтоого жана маалымат эркиндигине, өзүнүн жеке көз карашын жана ынанымдарын эркин айтууга;

- жалпы билим берүү уюмунда болууну, анын ичинде күзөт системасын уюштуруу аркылуу коопсуздукту камсыздоого;

- жалпы негизги жана жалпы орто билим берүүнү аяктаганда мамлекеттик үлгүдөгү билими жөнүндө документтерин өз учурунда алууга ж.б. укуктуу.

Окуучулар төмөнкүлөргө милдеттүү:

- жалпы билим берүү уюмунун уставын тутууга жана аткарууга;

- мамлекеттик билим берүү стандарттарынын талаптарынын денгээлинде жалпы билим берүү программаларын өздөштүрүүгө;

- Кыргыз Республикасынын жана мектеп жайгашкан айыл аймагында жашаган кыргыз жана башка да улуттардын салттарын, жалпы билим берүү уюмунун башка окуучуларынын жана кызматкерлеринин ар-намысын жана кадыр-баркын урматтоого;

- ички тартипти сактоо боюнча жалпы билим берүү уюмунун, анын ичинде мектептик кийим талаптарын аткарууга;

- Жалпы орто билим берүүчү мектебинин мүлкүнө этиеттик мамиле кылууга милдеттүү.

4.6. Жалпы билим берүү уюмундагы тартип окуу процессинин бардык катышуучуларын инсандын кадыр-баркын урматтоосунун негизинде жолго салынат.

Жалпы орто билим берүүчү мектебинде окуучуларга карата күч колдонуу, эмоционалдык жана психологиялык зомбулукту колдонууга жол берилбейт.

4.7. Жалпы орто билим берүүчү мектебинде тартип окуу процессинин бардык катышуучуларын инсандын кадыр-баркын урматтоосунун негизинде жолго салынат.

4.8. Жалпы орто билим берүүчү мектебинде окуучулардын жана ата-энелеринин (мыйзамдуу өкүлдөрүнүн) макулдугусуз жалпы билим берүү программаларында жана Базистик окуу планында каралбаган жумуштарды аткарууга жол берилбейт.

4.9. Жалпы орто билим берүүчү мектебинде окуучуларды коомдук-саясий жана диний партиялар менен уюмдарга, аскердик түзүлүштөргө кирүүсүнө (өтүүгө), ошондой эле партиялар менен уюмдардын иштерине, агитациялык кампаниялар менен саясий акцияларына катышуусун мажбурлоого жол берилбейт.

4.10. Жалпы орто билим берүүчү мектебинде Кыргыз Республикасынын тийиштүү мыйзамдарына ылайык жалпы негизги жана жалпы орто билим берүүнүн негизги жалпы билим берүү программаларын өздөштүрүү бүтүрүүчүлөрдүн мамлекеттик жыйынтыктоо аттестациясы менен аяктайт.

Тийиштүү класстардын негизги жалпы билим берүү программаларын толук өлчөмдө өздөштүргөн окуучулар жалпы билим берүү уюмунун педагогикалык кеңешинин чечими боюнча кийинки класска которулат.

Өткөн класстын (баскычтын) негизги жалпы билим берүү программаларын өздөштүрбөгөн окуучуларды кийинки классында (баскычында) окуусуна жол берилбейт.

4.11. Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациядан өткөн жалпы билим берүү уюмунун бүтүрүүчүсүнө (негизи жана орто билим боюнча) Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык Жалпы орто билим берүүчү мектебинин герби бар мөөрү менен

күбөлөндүрүлгөн билими жөнүндө мамлекеттик үлгүдөгү документ (күбөлүк, аттестат) тапшырылат.

Жалпы орто билим берүүчү мектеби жалпы негизги же жалпы орто билим берүүнү аяктабаган окуучуга аныкталган үлгүдөгү маалымкат тапшырат.

4.12. Жалпы негизги жана жалпы орто билим берүү программаларын өздөштүрүүдө өзгөчө ийгиликтерге жетишкен бүтүрүүчүгө Жалпы орто билим берүүчү мектебинин герби бар мөөрү менен күбөлөндүрүлгөн билиминин артыкчылыгы жөнүндө мамлекеттик үлгүдөгү документ (күбөлүк, аттестат) тапшырылат.

Бир же бир нече сабактарды өздөштүрүүдө өзгөчө ийгиликтерге жетишкен бүтүрүүчү "Айрым сабактарды өздөштүрүүдө жетишкен өзгөчө ийгиликтери үчүн" деген Мактоо грамотасы менен сыйланат.

Бардык сабактар боюнча эң жакшы чейректтик, жылдык жана жыйынтыктоочу баалары бар көчүрүү класстарынын окуучулары "Окуудагы эң жакшы ийгиликтери үчүн" деген Мактоо баракчасы менен сыйланышат.

4.13. Жалпы орто билим берүүчү мектебинин педагогикалык кеңешинин чечими жана балдардын иштери боюнча комиссиянын макулдугу боюнча укукка каршы иш-аракеттерди жасаган жана жалпы билим берүү уюмунун уставын көп жолу одоно бузгандыгы үчүн он беш жашка чыккан окуучуларды, педагогикалык таасир этүүнүн чектүү чарасы катары жалпы билим берүү уюмунан чыгарууга жол берилет.

Балдардын иштери боюнча комиссия ата-энеси (мыйзамдуу өкүлү) менен бирдикте чыгарылган окуучуну башка жалпы билим берүү уюмунда окуусун улантуу же ишке орноштуруу боюнча чечимин бир ай ичинде кабыл алат.

Жетим балдарды жана ата-энелеринин (мыйзамдуу өкүлдөрүнүн) багуусунан ажыраган балдарды жалпы билим берүү уюмунан чыгаруу жөнүндө чечим тийиштүү жергиликтүү мамлекеттик администрациянын алдындагы үй-бүлөнү жана балдарды коргоо боюнча бөлүмдөрдүн макулдугу менен кабыл алынат.

4.14. Окуучулардын ата-энелери (мыйзамдуу өкүлдөрү) төмөнкүлөргө укуктуу:

- жалпы билим берүү уюмун тандап, окуусун улантуу үчүн окутуунун бардык этабына балдарын жиберүүгө жана билим алуунун таризин тандоого;
- мамлекеттик билим берүү стандарттарынын чегинде окуучулардын жалпы орто билим алуу укугун сактоону талап кылууга;
- балдардын мыйзамдуу укуктарын жана кызыкчылыктарын коргоого;
- Уставда аныкталган таризде жалпы билим берүү уюмунун башкаруусуна катышууга;
- билим берүүнү мамлекеттик башкаруунун тийиштүү региондук органына балдарды окутуу жана тарбиялоо маселелери боюнча кайрылууга укуктуу.

Окуучулардын ата-энелери (мыйзамдуу өкүлдөрү) төмөнкүлөргө милдеттүү:

- балага жалпы орто билим алуу үчүн зарыл шарттарды түзүүгө;
- балдардын күч-кубатына жана психикалык ден-соолуктарына ар дайым камкордук көрүүгө;

- баланын инсандык намысын урматтап, аны улуттук, тарыхый, руханий-маданияттык байлыктарын жана элдик салттарды, Мекенин, айлана-чөйрөнү урматтоого тарбиялоого;

- жалпы билим берүү уюмунун Уставындагы өзүлөрүнүн укуктарын жана милдеттерин аткарууга жана балдарынын тарбиясына жана балдары жалпы билим берүү уюмдарына зыян келтиргендиги үчүн Кыргыз Республикасынын мыйзамдары аныктаган тартипте жооп берүүгө.

4.15. Жалпы орто билим берүүчү мектебинде мугалимдер менен толуктоо (комплектөө) Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексине ж.б мыйзамдардагы тартиптерге ылайык жүргүзүлүп, Уставда аныкталат.

Мугалимдер үчүн негизги жумуш берүүчү болуп жалпы орто билим берүүчү мекетеби эсептелет.

Педагогикалык кызматка билими жөнүндө диплому, тийиштүү педагогикалык квалификациясын ырастаган педагогикалык адистикке ээ болгон адамдар кабыл алынат. Айырым учурларда муктаждыктарга ылайык педагогикалык билими жок бирок тийешелүү квалификациясы бар адамдар мыйзам чегинде окутуу процессине тартылышы мүмкүн.

Соттолгон же Кыргыз Республикасынын Өкмөтү бекиткен тизме боюнча медициналык көрсөткүчтөрү бар жарандарга жалпы орто билим берүүчү мекетебинде иштөөгө жол берилбейт.

Педагогикалык иш жүргүзүү укугунан ажыратуу Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык жүргүзүлөт.

4.16. Жалпы орто билим берүүчү мектебинде мугалимдердин эмгек мамилелери Кыргыз Республикасынын Эмгек Кодексине ылайык түзүлгөн келишим менен жөнгө салынат.

4.17. Мугалимдер төмөнкүлөргө укуктуу:

- окутуунун жана тарбиялоонун усулдарын, жалпы билим берүү программаларын, окутуу-усулдук комплектерди, окуучулардын билимин баалоонун усулдарын өз алдынча тандоого жана колдонууга;

- мамлекеттик билим берүү стандарттарынын, окутуу жана тарбиялоо усулдарынын негиздеринде автордук жалпы билим берүү программасын, окуу китебин, окутуу-усулдук колдонмолорун иштеп чыгууга жана колдонууга;

- алдынкы педагогикалык тажрыйбаларды жүзөгө ашырууга;

- өзүнүн кадыр-баркын жана кесиптик ар-намысын коргоого;

- кесиптик иши үчүн тийиштүү шарттарды талап кылууга;

- өзүнүн кесиптик деңгээлин жана дасыгын жогорулатууга (бул максатта жалпы билим берүү уюмунун администрациясы мугалимдерди кайра даярдоо жана дасыктарын жогорулатуу курстарында окутуу үчүн тийиштүү шарттарды түзөт);

- Кыргыз Республикасынын тийиштүү мыйзамдарына ылайык өз ыктыяры менен аттестацияланууга;

- Уставында аныкталган таризде жалпы билим берүү уюмун башкарууга катышууга;

- Кыргыз Республикасынын мыйзамдары жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары кабыл алган кошумча социалдык кепилдиктерге жана жеңилдиктерге;

- Мектепте аныкталган тартипке ылайык кесиптер кошуунунун жана башка эс алуу жолдомолорун алууга, ден соолугуна байланыштуу социалдык компенсацияларды алууга;

Мугалимдер төмөнкүлөргө милдеттүү:

- педагогикалык этиканы жана жалпы билим берүү уюмунун уставын тутууга жана аткарууга;

- мамлекеттик билим берүү стандарттарынын деңгээлинде окуучулардын негизги жалпы билим берүү программаларын өздөштүрүүлөрүн камсыздоого;

- окуучулардын өзгөчөлүктөрүн, ишке чеберчилик менен мамиле кылууларын өнүктүрүүгө, жүрүм-турумдарынын жогору ахлактык сапаттарын тарбиялоого;

- билим берүү тармагындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган бекиткен кызматтык дасыктык талаптарга ылайык келүүгө;

- өзүнүн кесиптик деңгээлин ар дайым өркүндөтүүгө жана дасыктарын жогорулатууга;

- педагогикалык жана корпоративдик этиканы сактоого, өзүн маданияттуу алып жүрүүгө, коллективде конфликттик жагдайлардын түзүлүшүнө алып келген иш аракеттерди жүргүзбөөгө;

- окуучуларга карата моралдык жана күч ыкмаларын колдонбоого милдеттүү.

Кыргыз Республикасынын мыйзамдары жана жалпы билим берүү уюмунун уставы менен мугалимдердин кошумча укуктары жана милдеттери аныкталышы мүмкүн.

4.18. Жалпы орто билим берүүчү мектебинде педагогикалык жүктөмдүн өлчөмү окуу планы боюнча сааттардын санына, жалпы билим берүү уюмунун кадрлар менен камсыздыгына жана башка да иш шарттарына жараша аныкталат.

Окуу планынын сааттарынын саны азайтылбаса же класстардын саны кыскартылбаса, окуу жылынын башында белгиленген окутуу жүктөмүнүн өлчөмү (педагогикалык иши) окуу жылынын ичинде жалпы билим берүү уюмунун администрациясынын демилгеси менен бир ставкадан төмөн кыскартылбайт.

Жаңы окуу жылынын башында окутуу жүгүн белгилөөдө, бул жалпы билим берүү уюму негизги иш орду болуп саналган мугалимдер үчүн класстарда сабак өтүү өлчөмү жана окутууну улантуу сакталат.

4.19. Жалпы орто билим берүүчү мектебинде мугалимдердин макулдугусуз кесиптик милдеттери жана эмгек келишими менен каралбаган жумуштарга тартууга жол берилбейт. Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында аныкталган учурлардан тышкары, эмгек келишими менен каралбаган жумушту аткарууга мугалимдин каршы болушу аны кызматтан бошотууга негиз боло албайт.

5. Жалпы билим берүү уюмун башкаруу

5.1. Жалпы орто билим берүүчү мектебинде башкаруу Кыргыз Республикасынын "Билим берүү жөнүндө" Мыйзамына, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 12-сентябрындагы №541-Токтому, Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2021-жылдын 11-августундагы № 121-Токтомдорунун редакцияларына ылайык бекитилген Жобого жана ушул Уставга ылайык демократиялык, ачык-айкындык, өз алдынчалык жана мамлекеттик-коомдук кызматташтык принциптерине ылайык жүргүзүлөт.

5.2. Жалпы орто билим берүүчү мектебинде тең башкаруунун тариздери болуп жалпы чогулуш, педагогикалык кеңеш, көзөмөлчүлүк (камкорлук) кеңеш, ата-энелер комитети, окуучулардын өз алдынча башкаруулары жана башка кеңештер эсептелинет.

Жалпы билим берүү уюмунун тең башкаруу органдарын шайлоо тартиби жана алардын ыйгарым укуктары Кыргыз Республикасынын мыйзамдары аныктаган тартипте жана мектептин педагогикалык кеңеши бекиткен Жобого ылайык аныкталат.

Жалпы орто билим берүүчү мектебинин коллегиялык башкаруу органы болуп Педагогикалык кеңеш саналат. Педагогикалык кеңештин курамы так сандагы 5 тен кем эмес адамдардан түзүлүп, мектеп администрациясы тарабынан сунушталып, педагогикалык кеңештин отурумунда бекитилет. Педагогикалык кеңеш бир жылда 4 жолудан кем эмес өткөрүлөт. Педагогикалык кеңештин чечимдери милдеттүү түрдө аткарылууга тийиш.

Жалпы орто билим берүүчү мектебинде Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык Көзөмөлчүлүк кеңеши жана мектепти камкорчулукка алууга ылайыкталган Коомдук бирикме түзүлүшү каралат.

5.3. Жалпы орто билим берүүчү мектебинде түздөн-түз жетекчиликти директор жүзөгө ашырат жана аныкталган тартипте жоопкерчиликтери, функционалдык милдеттери каралат. Директор мектепти тийешелүү адистер, мугалимдер менен калыптандырат, алардын тарификациясын түзөт жана жүктөмдөрүн аныктап, атайын буйрук менен бекитет. Мектептин материалдык, финансылык каражаттарын сактоо, эффективдүү жана рационалдуу пайдаланууга милдеттүү.

5.4. Директордун орун басарын жана материалдык-жоопкерчиликтүү кызматкерди кызматка дайындоо жана кызматтан бошотуу жалпы билим берүү уюмунун директорунун сунуштамасы боюнча билим берүүнү мамлекеттик башкаруунун тийиштүү органы (рай БББ) тарабынан жүргүзүлөт.

5.5. Педагогикалык жана башка кызматкерлерди жумушка алууну жана кызматтан бошотууну Жалпы орто билим берүүчү мектебинин директору Кыргыз Республикасынын Эмгек Кодексине ылайык жүргүзөт.

6. Мүлк жана материалдык-финансылык каражаттар

6.1. Жалпы билим берүү уюмунун уставдык ишин камсыз кылуу максатында уюмдаштыруучу же ал ыйгарым укук берген орган жана Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органы Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында аныкталган тартипте өзүнө таандык менчикти же өзү үчүнчү тараптан күрөөгө алган имараттарды, курулуштарды, жабдууларды жана башка мүлктү жалпы орто билим берүүчү мектебине бекитип берет

жана мектептин имараты, жабдуулар жана менчик объекттери ыкчам башкаруу тартибинде болот.

6.2. Жалпы орто билим берүүчү мектебине жер үлүшү Кыргыз Республикасынын мыйзамында аныкталган тартипте бекитилип берилет.

Жалпы орто билим берүүчү мектебинде тажырыйбалык жер участкасы каралат жана алар мыйзамдарда бекитилген тартипте иштетилет.

6.3. Жалпы орто билим берүүчү мектебине бекитилип берилген мүлк билим берүү максатынан тышкары алынып коюлушу жана (же) ээликтен ажыратылышы мүмкүн эмес.

6.4. Жалпы орто билим берүүчү мектебинин уюмдаштыруучусу же ал ыйгарым укук берген орган жалпы билим берүү уюмунун имаратын пайдаланууда төмөнкүлөргө милдеттүү:

- жалпы билим берүү уюмунун имараттарын тиешелүү техникалык, санитардык, өрткө каршы, экологиялык жана архитектуралык-эстетикалык абалда кармоого;

- объектти пайдалануунун бүткүл ченемдик мөөнөтүнүн ичинде, пайдалануу учурунда ондоп-түзөө иштерин кошкондо долбоорлук-сметалык жана техникалык документтерди, техникалык көзөмөлдөө журналдарын сактоого;

- пайдаланылып жаткан имараттардын техникалык абалына беш жылда бир жолудан кем эмес экспертиза жүргүзүүгө;

- пайдаланылып жаткан объектерге мезгил-мезгили менен ондоп-түзөө иштерин жүргүзүүгө, имараттарды пайдаланууга көзөмөл жүргүзүүчү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдардын талаптарын аткарууга.

6.5. Жалпы орто билим берүүчү мектебинин уюмдаштыруучусунун макулдугу менен ашканасын жана спорттук залын Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында аныкталган тартипте ижарага берүүгө укуктуу.

Эгерде, жалпы орто билим берүүчү мектебинин негизги фонддорун үчүнчү тараптын пайдасына ажыратуу каралса, жалпы билим берүү уюму бүтүм түзүүгө укуксуз.

6.6. Жалпы орто билим берүүчү мектебинин мүлкүн жана каржылоо ресурстарын топтоо булактары болуп:

- республикалык жана жергиликтүү бюджеттер;

- уюмдаштыруучу болуп саналган жана жекече жана юридикалык жактардын, чет өлкөлөрдүн жана жарандарынын, демөөрчүлөрдүн каражаттары;

- Кыргыз Республикасынын мыйзамдары тыюу салбаган бюджеттен тышкаркы ишкердүүлүктөн түшкөн жалпы билим берүү уюмунун өзүнүн каражаттары;

- депозиттик салымдардан түшкөн кирешелер;

- жекече жана юридикалык жактардын, анын ичинде чет өлкөлүктөрдүн да өз ишкердүүлүктөрү менен кошкон каражаттары, кайрымдуулуктары жана максаттуу төлөмдөрү;

- кредиттер;

- Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына каршы келбеген башка да булактар эсептелет.

6.7. Жалпы орто билим берүүчү мектебине Жекече жана юридикалык жактар белек, кайрымдуулук же керээз катары берген акчалай каражаттарына, мүлккө жана менчик объектилерине, ошондой эле өз ишкердүүлүгүнөн түшкөн кирешелерден жана ошол кирешеге сатып алынган менчиктик объектилерине менчиктик укугу бар.

6.8. Жалпы орто билим берүүчү мектеби өзүнүн карамагындагы акчалай каражаттарынын жана менчигинин чегинде өз милдеттери боюнча жооп берет.

6.9. Жалпы орто билим берүүчү мектебин каржылоо Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык жүргүзүлөт. Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, каржылоо каражаттары болсо, ченемдерден ашык каржылашы мүмкүн.

6.10. Жалпы орто билим берүүчү мектебинин финансылык-чарбачылык ишин мамлекеттик контролдоону текшерүү органдары тийиштүү ченемдик укуктук актылардын негизинде жүргүзүшөт.

7. Эл аралык кызматташтык

7.1. Жалпы орто билим берүүчү мектеби Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында аныкталган тартипте чет өлкөлүк ишканалар (мекемелер, уюмдар) менен түз байланыш түзүүгө жана банк мекемелеринде валюталык эсептерин ачууга укуктуу.

8. Жалпы билим берүү уюмун жоюу жана өзгөртүп уюштуруу

8.1. Окуу жылынын аягында жалпы билим берүү уюму жоюлса же өзгөртүп уюштурулса, билим берүүнү мамлекеттик башкаруунун тийиштүү региондук органы окуучулардын ата-энелери (мыйзамдуу өкүлдөр) менен макулдашып, аларды башка жалпы билим берүү уюмдарына которуу боюнча жоопкерчилигин өзүнө алат.

8.2. Жалпы орто билим берүүчү мектебинин жоюлушу жана өзгөртүп уюштурулушу Кыргыз Республикасынын Жарандык Кодексинде каралган жана Кыргыз Республикасынын "Юридикалык жактарды, филиалдарды (өкүлдүктөрдү) мамлекеттик каттоо жөнүндө" Мыйзамында аныкталган тартипте ишке ашырылат.

8.3. Мекеме жоюлуп кеткен учурда жалпы орто билим берүүчү мектебинин мүлкү тийешелүү жергиликтүү өз алдынча башкаруу органынын карамагына өтөт.

Мектеп директору _____

Абдракманова А.К.

Бюрократический отдел
Исследования, Тренинг и
Оценки персонала
2000 г. 12. 01. 2000 г.

Всего проведено: 15
Средняя оценка: 4,5

